

MRVICE SOLARNE TORTE

*Ne vidim oče zemlju našu sunčanu
Vuk je urlikom svojim crnim
Do neba obavija
Strahuje li za sebe vuče
Ili za nju sunčanu*

Vasko Popa

Sunčevog optimizma oduvijek je bilo u izobilju. U izvještaju Komisije predsjednika Trumana iz godine 1952. stručnjaci predviđaju za 1975. godinu – 13 milijuna solarnih kuća u SAD. U Tucsonu, SAD, godine 1954, na Konferenciji Međunarodnog društva za Sunčevu energiju, uvaženi stručnjak iznosi svoju procjenu: „Godine 1970. u SAD će biti nekoliko milijuna solarnih kuća“. Stvarni broj sunčanih kuća 1970. godine bio je – 10. Toliko umjesto uvoda u moj odgovor na polemički napis dr Lalovića „Ko se boji sunčeve energije“ u septembarskom broju „Galsije“.

Nisam pisao sa stanovišta teorijske nuklearne fizike, već s gledišta energetske strategije. Strategija mogućnosti i perspektiva energetskih izvora, i pojedinačnih i svih zajedno, ne trpi lične energetske simpatije ili nesklonosti, ili pak zainteresiranosti za ovaj ili onaj izvor energije, već se treba zasnivati na što objektivnijim i potpunijim analizama. Smatram da sam se u napisu o Sunčevoj energiji koristio danas najkompetentnijim izvorima iz naučnih biblioteka, ali i s lica mjesta. Sa sunčanim objektima, o kojima dr Lalović superlativno govori, bio sam ovog ljeta u kontaktu „bliske vrste“ na nizu vodećih naučnih institucija u SAD, kao i s tamošnjim energetičarima. A jasno je zašto i dr Lalović i ja citiramo ono što se zbiva u SAD: posljednjih pola desetljeća SAD su na istraživanjima Sunčeve energije utrošile nekoli-ko milijardi dolara – više nego sve ostale zemlje zajedno.

Mislim da ne bi trebalo olako prišivati etikete da je netko „izvan toka događaja“.

ZAVARAVANJE
SUNČEVIM BOGATSTVOM

Dr Lalović mi predbacuje da problem Sunčeve energije posmatram očima tehnicistički nastrojena čovjeka. Međutim, u energetske strategiji svaki izvor energije mora se procijeniti kroz naočale energetskog dohotka. U osnovi stava jednostavna je činjenica: da bi se energija iz nekog izvora dobila, treba utrošiti određenu količinu energije. Dobivenu energiju valja usporediti s tom utrošenom. Ignoriranje energetske dohodovnosti vodilo bi ravno u – promašene energetske investicije. Činjenica jest, proizašla iz obimnih istraživanja i praktičnih primjena u svijetu, da energetska dohodovnost predstavlja bitan ograničavajući faktor Sunčeve energije.

Dobro su poznate tvrdnje poput one dr Balkoma: „Korištenjem Sunčeve energije za zagrijavanje kuće tokom jedne sezone u zemlji je ostalo neiskopano toliko i toliko tona uglja“. Dr Balkoma treba, međutim, pitati: „A koliko je tona uglja više trebalo utrošiti na gradnju takve sunčane kuće umjesto obične?“ Tek usporedba ove dvije količine energije ima smisla sa stanovišta energetske dohodovnosti.

„Mnogi ne vjeruju u mogućnost efikasnog korištenja Sunčeve energije zbog toga što je gustoća snage Sunčeva zračenja relativno mala, oko 1 kW/m² na površini Zemlje“, kaže dr Lalović. No 1 kW/m² je maksimalna snaga Sunčeva zračenja – za vedra ljetnog podneva. Govori li se o praktičnom korištenju Sunčeve energije, u obzir valja uzeti godišnji prosjek. Jer toplinu (osobito) trebamo i zimi, a i noću. Ovaj godišnji prosjek, na primjer, iznosi za Zagreb 0,13 kW/m², a za Split 0,17 kW/m². Čak ni Split nije bolji od svjetskog prosjeka; nemojmo se zavaravati našim „Sunčevim bogatstvom“, kao što smo se nekad zavaravali bogatstvom drugih izvora energije.